

Herbert Van de Sompel

Genti Egyetem Központi Könyvtára, Belgium

Az elektronikus kézikönyvtár (ERL) a Genti Egyetemen

Az Electronic Reference Library (ERL = elektronikus kézikönyvtár) a SilverPlatter cég új központi CD-ROM adatbázis-szolgáltató rendszere. Az ERL rendkívül rugalmas és a korábbiaknál olcsóbb hálózati adatbázis-elérést tesz lehetővé egy szervezetten belül. Ennek a rendszernek egy felhasználói esettanulmányát mutatjuk be.

A SilverPlatter cég elektronikus kézikönyvtári technológiáját, az ERL-t (Electronic Reference Library) közel egy éve használjuk a genti egyetemen. Az ERL egy szoftver, amely nagy hálózatban (Wide Area Network = WAN) a személyi számítógépek típusától függetlenül hozzáférést biztosít az adatbázisokhoz. Az egyetemi könyvtár az ERL-t használva az egyetem körülbelül 2000 munkaállomása (DOS, Windows, Mac, Unix) számára teszi lehetővé a referenciakönyvtár elérését.

Egy Compaq System Pro 486 SCO Unix szerverünk van 128 MB-os RAM-mal, 8 GB-os keménylemezzel és 5 CD-ROM-lejátszóval. A rendszerre a következő SilverPlatter adatbázisokat tettük fel: Agricola, Biological Abstracts, CABCD, PsycLIT, SocioFile, AGRIS, AGRISEARCH, Art Index, BEASTCD, EncoLit, ERIC, FSTA, Gale Directory of Databases, Information Science Abstracts Plus, Medline, MLA International Bibliography, ToxLine és VETCD.

Az ERL technológia áttörést jelent azoknak a könyvtáraknak, amelyek az utóbbi években pénzt és időt áldoztak arra, hogy olvasóik CD-ROM-kiadványokhoz férhessenek hozzá.

Bár egyetemünk könyvtárfejlesztési politikáját az utóbbi években a fokozott tevékenység jellemezte, és tekintélyes beruházások valósultak meg mind a gépek, mind a szoftverek és adatbázisok beszerzése terén, az egyetemen belül mégis rendszeresen elmarasztalták, mégpedig főleg a DOS és a PC hálózati operációs rendszer okozta korlátok miatt. A CD-ROM hálózat végül az ERL-megoldás révén vált felnőtté. Az egyetemi könyvtár végre az egész egyetem részére szolgáltatja jókora adatbázis-gyűjteményét, nem csupán a boldog keveseknek.

Az ERL megfelelő hozzáférést tett lehetővé a 2 Mbit-es egyetemi TCP/IP hálózat keretén belül, és a rendszer integrációja is nyílt pályán haladt. A 64 kB-os kapcsolatokon végzett tesztek, sőt még a

SLIP-kapcsolatok is rendkívül sikeresnek bizonyultak. Ez elsősorban azért van így, mert az ERL kliens-szerver felépítésen alapul, ami annyit jelent, hogy a szoftvernek két összetevője van: az ERL-szerver (adatbázis-hozzáférés) és az ERL-kliens (visszakeresési interfész). Az ERL felépítése lehetővé teszi az egy időben több szerverhez való kapcsolódást is. Mindegyik szerver meghatározott adatbáziskészletet hordozhat, miközben az olvasók mindegyiküket egyszerre használhatják anélkül, hogy ismerniük kellene, egy adott adatbázis melyik szerveren található.

Az ERL adminisztrációs képessége rendkívül szakszerű, és valószínűleg hiánytalanul megadja mindazt a lehetőséget, amire az online információszolgáltatás kezdő hostjának van szüksége. Tény, hogy az ERL-ben megvan minden ahhoz, hogy az online szolgáltatók új generációjának szerepét betöltse. Mint ilyen, a genti egyetemen a könyvtári szolgáltatások egyik alappillérvé fog válni a jövő évben bevezetendő új integrált elektronikus könyvtári rendszerrel együtt, amely szintén nyílt hálózatként működik majd, és ugyancsak kliens-szerver felépítésű rendszer lesz.

Az ERL-szerver szoftverének installációja egyszerű menürendszerű, és világos leírás segíti, bármely, némi számítástechnikai érzékkel rendelkező könyvtáros meg tudja csinálni. Az adatbázisok aktualizálásának és az új adatbázisoknak me-revlemezre töltése még egyszerűbb, akár egy gépkezelő is el tudja végezni. Csak a Unix installációja igényelhet bizonyos számítástechnikai szakértelmet, de miért is ne szereznénk be a gépet már eleve az installált Unixszal? A kliens szoftver installációja is rendben történt. A szoftvert a rendszergazda könyvtáros oszthatja szét mágneslemezen, vagy az olvasók maguk tölthetik le személyi számítógépükre, az Interneten széles körben használt ftp (file transfer protocol) segítségével.

Az installálás után az olvasó számára az ERL egy listán jeleníti meg az elérhető adatbázisokat, legyenek azok egylemezes vagy többlemezes szerveren, az egyetem bármely részén, vagy akár a világot behálózó Interneten. A lista teljessége kiküszöböli annak szükségességét, hogy az olvasó különféle gyűjteményeket kutasson át, mire megtalálja, hogy melyik információforrást fogja használni.

Az ERL egy további kedvező szolgáltatása az ERLADMIN nevű, DOS-környezetben működő adminisztrációs csomag. Ez a szoftver lehetővé teszi, hogy a rendszert kezelő könyvtáros személyi számítógépe segítségével intézze a használók számláit, az adatbázisok elérését, a rendszerbiztonságot, és a használati statisztikákat.

Gentben az egyetem hozzáállása nyitott, és az összes adatbázis rendelkezésére áll minden olvasónak. Azért, hogy a használati díjak alakulását mégis kézben tartsák, bevezettek néhány megszorítást, amellyel egyes adatbázisok egyidejű használatának a számát korlátozták. Mindez nagyon könnyen megtehető az ERLADMIN szoftver révén. A statisztikai rész lehetőséget ad a gyűjtemény használati adatainak nyomon követésére és áttekintésére. Az ERL-statisztikák minden nehézség nélkül áttekinthetők bármely feldolgozóprogramba vagy beszámolóba. Ez segíteni fogja a könyvtárosokat abban, hogy megértsék, milyen igényváltozások zajlanak egyetemükön, vagy intézetük különböző használói csoportjaiban, és hozzájárul ahhoz, hogy az adatbázis-gyűjteményt az igényeknek legmegfelelőbben alakíthassák.

Az ERL-t a SilverPlatter DXP (Data eXchange Protocol) adatátalakító protokolljára alapozva tervezték, amely meghatározza a szerverek és a

kliensek között zajló kommunikációt. A DXP szabja meg az adatok keresésével kapcsolatos működési funkciókat, beleértve a logikai kifejezésekkel, a Boole-operátorokkal végzett keresést, a tezaurszok használatát, és az egy időben több adatbázisban végzett keresést. A DPX alkalmazása biztosítja, hogy az ERL-környezetben a kliens munkaadásokon ugyanúgy, mint az önálló munkaadásokon, a keresést támogató összes funkció működik. Ebből a szempontból a DPX jóval nagyobb teljesítményt képvisel, mint az egyre népszerűbb Z39.50 protokoll. Mindemellett a SilverPlatter támogatni fogja az ERL-szerverekhez történő Z39.50 csatlakozásokat is.

A SilverPlatternek az a törekvése, hogy a szoftver- és OPAC-forgalmazók számára is elérhetővé tegye az ERL-használatot, arra ösztönözheti a többi CD-ROM-kiadót, hogy az ERL-lel kompatibilis információkereső szoftvereket fejlesszenek ki, illetve olyan kapukat, amelyek segítségével ügyfeleik elérhetik az ERL-kompatibilis adatbázisokat. Azok a cégek is forgalmazhatják adatbázisikat ERL-kompatibilis formátumban, amelyek mágnesszalagon, vagy más elektronikus kiadványtípusban rögzített információt értékesítenek. Ezenkívül még a házon belül felépített adatbázisok számára is meglehetősen fontossá válhat a fejlődésnek ez a folyamata, mert lehetővé válik, hogy ugyanazzal az eszköztárral, és akár egy időben történjen a keresés a helyi és a nemzetközi adatbázisokban.

Beérkezett: 1995. V. 10-én.

Fordította: Halmágyi Zsóka

Erők egyesítése

A Dynix és a NOTIS Systems hírül adta fúzióját *Ameritech Library Services (ALS)* néven. Elnöke *Paul Sybrowsky* lett, a Dynix korábbi elnöke. A vállalkozás két csoportból áll: a könyvtári rendszerek csoportjából, amely a különféle típusú könyvtárak automatizálásával foglalkozik, s az információs szolgáltatások csoportjából, amelynek az a dolga, hogy karbantartsa az információs tartalmakkal foglalkozó termékeket és szolgáltatásokat. Az ALS három különböző szoftverterméket fejleszt és kínál: kliens-szerver szoftver, a Unix hostra alapozott Dynix vagy Dynix Scholar, és a NOTIS nagyszámítógépes szoftverek. Minden termék azonban közös magsoftverre épül.

/Advanced Technology Libraries, 23. köt. 8. sz. 1994. p. 1., 11./

Anyagi támogatások elnyerése

Az *Association of Research Libraries* felmérést végzett a tudományos könyvtárak körében, hogy miképpen szereznek támogatókat. Az eredményt *Library Development and Fund Raising* címmel adta ki. A támogatások megszerzése nagyon is fontos tevékenység ebben a körben, legalábbis erre utalnak a különféle kampányokról, szponzorálásokról, könyvtárbaráti programokról, marketingről és fejlesztési tervekről szóló beszámolók. A kapcsolódó kiadvány (*The Leadership Role in Library Fund Raising*) a vezetés – különösen a könyvtár-igazgató – szerepével, a támogatások megszerzésére irányuló programok megtervezésével és végrehajtásával foglalkozik.

/Information Hotline, 26. köt. 1. sz. 1994. p. 5./